

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економічна і літературна

Умови передплати. 3 приставкою і пересилкою: на рік 4 карб., на 1/2 року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 міс. 50 коп. За кордон: На рік 9 карб. На пів року 4 карб. 50 коп. За зміну адреси 30 коп.

Передплату приймають: 1) у Києві, в конторі редакції „Громадської Думки“ (Михайлівська ул., ч. 10) що-дня з 10 до 5 год. дня, 2) в книгарні журналу „Кієвская Старина“ (Безаківська ул., ч. 14). Передплатувати можна тільки з 1-го дня кожного місяця

виходить щодня, окрім понеділків

Рік перший.

Од редакції: Читаючи напу газету, треба вимовляти Є—як йе, и—як ы.

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодні, переходять в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Умови друкування оповісток: За рядок попередю тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп. За рядок після тексту за перший раз 20 коп. за другий 10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз. Телефон № 1458.

Громадська Думка

щоденна політична, економічна і літературна газета, виходить в Києві з 1-го січня (января) року 1906.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА дає щоденний огляд життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії й по чужих землях; звістки про всякі світові події, цікаві нашим людям; поезії та оповідання, наукові фельетони і т. и.

В ГРОМАДСЬКІЙ ДУМЦІ досі згодились писати: проф. Антонович В., Балабуха С., Бондаренко Ів., Боржковский В., Василенко М., Верзилов А., Винниченко Вол., Волох С., Вороний М., Ганейзер Е., Гнатюк В., Грінченко Б., Грінченко М. (Загірня) Григоренко Гр., проф. М. Грушевський, Грушевський Ол., Дмитрієв М., Дніпрова Чайка, Доманицький В., Дорошенко В., Дорошенко Д., Фремов С., Жебуньов Л., Житецький П., Квасницький С., Квітка К., Коваленко Гр., Козловський В., Комаров М., Комарова Г., Конощенко А., пр.-доц. Корчак-Челурковський А., Коцюбинський М., Кошовий В., проф. Криський А., Левіцький М., Леонтович В., Ліпа Ів., Липковський С., Лисенко М., Лісовський Ол., Лозинський М., Лотоцький Ол., Маковей О., Маркович Д., Матушевський Ф., Мирний П., Мировець В., Науменко В., Палака Л., проф. Перетц В., проф. Погодин А., Русова С., Русов О., Самійленко В. (Сивенький), Славінський М., Славський О., Смутко П., Сьогобочний Гр., Степаненко В., Тимченко С., Туган-Барановський М., Франко Ів., Чернявський М., Чикаленко С., Шраг І., Ярошевський Б., Яновська Л. та інші.

Ціна газети Громадська Думка на рік 4 карб., на пів року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 місяць 50 коп. з пересилкою. За кордон на рік 9 карб., на пів року 4 карб. 50 коп.

Громадська Думка виходить щодня, окрім понеділків та після свят. Адреса редакції Громадської Думки — у Києві, Михайлівська ул., ч. 10.

Видає і за редакцію відповідає Володимир Леонтович.

НОВА ГРОМАДА

літературно-науковий місячник, виходить з січня року 1906. НОВА ГРОМАДА містить твори красномовного письменства (поезії, оповідання, повісті, драматичні твори), наукові й публіцистичні статі, огляди політичного і громадського життя на Україні й по-за її межами і т. и. НОВА ГРОМАДА має тих самих співробітників, що і Громадська Думка; виходить щомісяця книжками по 10 аркушів друку.

Ціна з пересилкою на рік 6 карб., з кордон — 8 карб. 50 коп., окрема книжка коштує 75 коп.

Адреса редакції НОВА ГРОМАДА — в Києві, Михайлівська ул., ч. 10.

Видає і за редакцію відповідає Володимир Леонтович.

Передплатувати ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ і НОВУ ГРОМАДУ, окрім контори (Михайлівська, 10), можна ще по сіх місяцях:

у Києві 1) в книгарні „Кієвской Старина“, Безаківська ул., ч. 14. 2) у д. Компаніїв, Хрещатик, ч. 54.

у Ніжині в книгарні п-ні Чекарської.

у Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

Скрипки по 2 р. 50 к., 3 р., 4 р., 5 р., 6 р., 8 р., 10 р. и дор.
Смычки по 40 к., 50 к., 75 к., 1 р. и дороже.
Гитары по 3 р., 50 к., 4 р. 50 к., 5 р., 6 р., 7 р. 50 к., 10 р. и дор.
Балалайки отъ 1 руб. 25 к. и дороже.
Кларнеты и Флейты по 4 р., 4 р. 50 к., 5 р., 6 р. 50 к. и дор.
Гармони русск., итальянск. строя однорядн. отъ 1 р., двухрядная отъ 10 р., трехрядная отъ 25 р. и дороже.
Разнаго рода другіе музыкальные инструменты и принадлежности въ главномъ депо музыкальныхъ инструментовъ и нотъ.
Г. И. ИНДРЖИШЕКЪ въ Кіевѣ, Крещатикъ, № 58.
Г. ч. д. 4—122

Від адміністрації часопису.

Просимо передплатників, коли вони міняють адресу або поновляють передплату, прислати друковану адресу або показувати номер бандеролі, за яким вислалася газета. Оповідасмо, що номери за січень (янів.) розійшлися і комплекти більш вислатися не будуть.

КУСТАРНА ВИСТАВКА

у музеї (проти Царського саду) що-дня від 10 до 4 години. В буденні дорослі платят 25 к. учні 15 к. а в неділю всі 15 к. к 37—14 113

Вийшла 1-ша книжка журналу

„НОВА ГРОМАДА“.

Надруковано в ній: Мое останнє слово, оповідання В. Винниченка.—Невдячний кін, вірші В. Сивенького.—Національна та інтернаціональна ідея А. Бебеля та Е. Пернерсторфера, з передмовою Б. Грінченка.—На святвечір, оповідання Д. Марковича.—Справа ірландської мови, розвідка Ф. Фегі, переклад Л. У.—Легенда, вірші М. Вороного.—Пенсія, оповідання М. Левіцького.—Перша жінка, вірші Б. Грінченка.—Володимир Лесевич, Д. Дорошенка.—Пам'яті Романа Сембатовича, Б. Грінченка.—За кордоном, огляд Б. Ярошевського.—Відгуки з життя та письменства. І Про українську пресу, Сергія.—Наші товариства.—Бібліографія.—Українська преса.—Нові книжки.

Друга книжка друкується і незабаром має вийти.

Книга Н. СИМБИРСЬКОГО. Правда о Гапонѣ.

См. стр. 4 объявленій.

Настоящимъ довожу до всеобщаго свѣдѣнія, что единственнымъ представителемъ для Юго-Западнаго края по продажѣ красокъ

Риполинъ и Азбестинъ

назначенъ мною Игнатій Абрамовичъ Гринбергъ (Подоль, Александровская № 81), аптечный складъ

Уполномоченный для всей Россіи

А. А. Костъ.

1—1 126

ЗУБНА ЛІКАРНЯ

Д-рів Верезняцького і Д. Дигури
Фундука. 30, ріг Театральн. Прийм. від. 9 ран. до 7 г. веч. Гоїння, пломб., виправ., штучні зуби. Плата по ватвер. таксі. Порида і гоїння 40 коп. 30—26

Київ, 9-го березня.

„Коли говорить зброя—мовчать закони“, така приказка склалася у давніх латинців, великих воївників. Вони були великі воївники, але разом з тим вони ж встановили в себе такі добрі права, що од них найбільш перенили законів і європейські народи. Римляне були мудрий народ — і приказку вигадали мудру. Бо й справді, закон — то дуже важна річ. Встановлюють його здебільшого не на день-два, а на довгий час, не про одну якусь людину, або про якийсь гурт людей, а про людей усієї держави. Щоб законів користися, щоб його виконували, то треба, щоб він відповідав потребам народу і часу, щоб він не викликав незавдоволення. А таким закон може бути тільки той, як що його добре обмірковано, зважено і розглянуто з різних боків. Натуральна річ, що зробити це в той час, коли „говорить зброя“, — себ то під час якогось неспокою — неможливо: не до видання тоді обміркованих законів.

В нас же зараз робиться як раз навпаки: ніколи, здається, не встановлювалося так багато і так швидко нових законів, як останніми часами. Сьогодні, наприклад, по телеграфу надійшли звістки про проект нового закону, що склав міністр справедливости (юстиції) Д. Акимов. Проект нового закону встановлює кару тюрмою з 2 до 16 місяців тим, хто з устним або друкованим словом росповсюджуватиме неправдиві чутки, які можуть викликати серед людности небезпеку в тому, що грошові справи в державних кредитових інституціях знаходяться в певному становищі.

Як що проект нового закону уложено так, як переказав його телеграф, то ми маємо найкращий доказ, що й справді не можна видавати законів тоді, як „говорить зброя“.

Останніми днями громадянство страшенно було стурбовано новим законом, який вже ствержено і видано 4 марта. По новому закону каратимуть каторгою з 4 до 15 років або ж арештантськими ротами з 4 до 5 років тих, що будуть виробляти, набувати, ховати, при собі носити чи комусь збувати, не маючи на те дозволу, знаряди, які вибухають (взривчатія вещества и снаряды), як що ті люди не доведуть, що вони не мали лихого заміру. З приводу цього закону багато

писалося вже по газетах. Поминаючи вже те, що новий закон встановлює страшенно тяжкі кари, завважалося багато на той великий занепад, до якого дійшла в Росії законодавча робота. Новий закон, так як його написано й виложено, одсунув нас геть назад, до тих часів, коли обвинувачених мусили доводити на суді свою невинність „Божим судом“, себ то класти в огонь руку, або ходити по гарячому залізі. Теперішній суд встановлює такий порядок, що не обвинувачений мусить доводити, що він невинний, а той, хто його обвинувачує, повинен довести на суді правду, а обвинувачений тільки повинен відповідати на обвинувачення і виправдовуватися. По новому ж закону виходить як раз навпаки.

Що до проекту нового закону Д. Акимова то він, як що тільки його буде затвержено, впаде новою тяжкою каміною на пресу, а вкупі з тим і на все громадянство.

Закон повинен карати тільки за певний вчинок, який мав лихі наслідки, як що буде на суді доведено, що лихий вчинок справді викликав той наслідок, і що як би вчинку того не було, то не було б і наслідку. Новий же проект закону має на думці карати за росповсюдження неправдивих чутко через слова аустине або друковане, які можуть викликати в людях небезпеку (опасенія) в тому, чи в певному чи не в певному становищі знаходяться грошові справи в кредитових державних інституціях. На підставі такого закону тюрма загрожуватиме кожному, хто насмілиться хоч слово вимовити чи написати про державі. Але небезпеку середтямущого громадянства можуть викликати і щоденні звістки з біржі. Тоді доведеться карати навіть за публікування біржевих звісток. Але чи можна тим вивести надобрий шлях грошові справи у державі? Хто його знає...

3 угорського парламенту.

(Від нашого кореспондента з Відня).

Проект барона Гавча про реформу виборів викликав великий рух в Австрії, і через се інтерес до угорських подій посунувся на задній план; а між тим ся справа дуже цікава і великої ваги. Вона має значіння не тільки практичне — для будучини Австро-Угорської держави, а ще більше значіння теоретичне. Ми говоримо про несправне розігнання угорського парламенту за поміччю оружної сили. Німецькі газети і німецьке громадянство віднеслося до цього факту дуже прихильно, а єдиноплеменники виявили навіть одверту радість з приводу сєї події, — єдиноплеменники тих, що стогнуть під ярмом мадярів, які захопили

всю владу в свої руки. До найбільш покривджених націй в Угорщині належать українці: їх коло 500,000, а тим часом вони не мають в угорському парламенті а ні одного свого заступника.

Такий спосіб розв'язати парламент за поміччю оружної сили яскраво показує, що в теперішні часи зброя — се рішуча сила в політичному життю. Те, що кілька місяців назад не могло навіть уявитися вві сні, зробилося тепер дійсністю: в Угорщині на час скасовано конституцію й заведено одверто абсолютизм. Угорський королівський уряд розв'язав парламент і обіцяв призначити нові вибори, а тим часом поки що улаштує тепер своєю волею лежучі державні справи, а до того ще забороняє скликати політичні збори, скидає небажаних йому чиновників, а у Будапешті, в самій столиці Угорщини, настає окремого урядового комісара і видає йому необмежену владу над муніципалією (себ то городською управою).

Настановлення комісара з волі самого короля є найзначніша подія угорської політики за останні часи.

Комісаром назначено поліційного начальника Бемо-Рудная. На збори муніципальної ради він увійшов з поліцією й прочитав королівську грамоту. Ся грамота давала йому велику владу над муніципалією: йому дозволялося припиняти загальні муніципальні збори і робити те, що має право робити тільки муніципалі: непокірливих чиновників покликати до слідства, проганяти їх з посад, назначати на їх місце інших, — взагалі робити усе, що кочне потрібне для того, щоб заставити поважати „закони та накази уряду“. Ся грамота дуже роздратовала збори. Як комісар вийшов, збори одголосно зложили протест проти самовільного вчинку короля.

Становиско угорських парламентарних гуртів звичайно дуже опозиційне, але все ж таки тепер дуже трудно характеризувати його. Се можна буде зробити тоді, як з'являться сими днями маніфест коаліції (спілки) угорських опозиційних партій.

3 газет та журналів.

* * * Скрізь, по інших державах, де закони видаються парламентом, громадяне мають одне дуже важке право: подавати в палату депутатів заяву про свої нужди та потреби, щоб виборні од народу, які видають всякі закони, по нужду як небудь задовольнили.

Коли багацько людей в державі страждають од закону, важкого для них, чи од порядків, чи то може хотять собі права нового, вони збалакують поміж собою, виробляють приговор про те, чого ім треба, а потім уже всі, хто домагається того ж самого, про що в приговорі написано, приставють до них і підписують приговор. Такий приговор зветься петицією проханням по нашому. Коли кінчать збирати підписи, то петиція подається в палату, щоб депутати роздвинули її. Цим правом у західній Європі народ дуже дорожить і за зобуття його завзято борюся. Воно дає виборним можливість нагадувати своїм виборним про свої потреби та нужди; дякуючи цьому праву, людність має можливість жалітися думі на ті неправди та кривди, що роблять їм власті.

Так по інших державах, та не так у нас в Росії. По новому закону ні виборний член думи ні в чому не зобов'язується перед тими, хто його обрав і ніяк од своїх виборців не залежить, ні сама дума ніяких зв'язків з народом не має. Ніхто не має права по закону 20 февраля увиходити в думу з проханнями і заявами од багатьох людей. Так що в думу не можна подавати ніяких петицій чи приговорів і ні про віщо не можна прохати її.

Газета „Річ“ пише: „в нарадах гр. Сольського де виробляється проект нового закону про думу і державну раду була думка категорично заборонити депутатам вступати, приходити у державну думу і подавати заяви й прохання власноручно. Але коли цей проект розглядався в Царському Селі, так з його викинули слово власноручно, і таким робом вийшло, що зовсім заборонено подавати до думи та до ради які б прохання та заяви. Втрата цього слова тягне за собою дуже сумні наслідки: у російського народу одбрано дуже важке право, одне з самих найперших і найпотрібніших йому прав,—право жалитися своїм представникам на кривди влади, право петицій. На думку Вітте з російського громадянина досить і одного права „дійсної незалежності особи“, а право петицій для нього велика розкіш. А наш народ на власній спині добре знає, що то за „дійсна незалежність особи“.

Громадяне, яких розстрілюють без суду, до полусмерті засікають, агітують в тюремних клоповниках, висилать і аскають тільки без всякої вини по самому тільки підозрінню в „неблагонадійності“, ці самі громадяне не мають права звертатися до думи, щоб заступилася за них. Російський засіб підняти в очах народу значині думи і повагу до неї.

Невже гр. Вітте гадає, що такими мірами можливо забезпечити безкасаційність і невідповідальність бюрократії за її сваволі і надужити над законом; невже він справді думає, що тільки з петицій можна може знати про ті надзвичайні уяси, яких не можна й описати, що з волі й відома його, без чоту й числа відбуваються по всій Росії.

Певно, що ні. Але тут вся ціль в тому, щоб як мога менше зв'язувати народ з думою, з зібранням народних виборних, як мога менше сприяти розвиткові свідомості політичної народу, свідомості свого права вимагати щось од думи, а не од „добродійного“ начальства.

Газета „Страна“ переказує таку розмову свого співробітника з якимсь членом державної ради.

„Чи певно буде видано закон про звинячення кари на смерть?—питає співробітник газети.

— Невже громадянство справді сподівається, що кара на смерть буде знищена законом?—відповідає сановник.

— Як же ж не сподіватися, коли ви ж самі обговорювали це питання в державній раді, і відомо, що і Царь пристає на це, і згодився знищити цю ганебну кару.

— Це питання знімалося в державній раді, але воно серйозно не обговорювалося і обсуджувати його ніхто не збирається. Більшість членів ради держиться тієї думки, що це дуже завчасно обсуджувати таку важку справу, як кара на смерть.

У „просвітян“ в Одесі.

По газетах була у свій час звістка, що в Одесі заснувалося товариство „Просвіта“, яке має на меті видавати книжки, брошури, часописи, одкривати бібліотеки, читальні, школи й т. н.

Довідавшись про заснування цього товариства, я поклав собі на меті навідати при першій нагоді до Одеси й побачити на власні очі се товариство.

Незабаром нагода трапилася. То був великий день 26 лютого. Прочитавши газетну звістку, що одеські „просвітяне“ впорядкують 26 лютого шевченківський вечір, я поклав собі на думці використати сей день—по-

бувати на тому святі й познайомитися з товариством.

Поїхав. Першим свідком існування „Просвіти“ в Одесі було розпіджене по городу оголошення про шевченківський вечір: на великих афішах було, між иншим, зазначено, що „вечір впорядкує українське товариство „Просвіта“... Не буду критися, що ці афіші, видруковані по українському та ще „кулішівкою“, зробили на мене чимале вражіння... Не хотілось вийти вранці, що українська нація має нарешті змогу вживати свою мову в публічному житті... Але справді, як виявилось потім, трохи зарано було радіти з цього приводу: побіч афіші „просвітян“ було наклеєно оголошення про другий шевченківський вечір, що впорядкує молодіж, і се друге оголошення було вже надруковано по російському, бо, як мені казали потім адміністрація не дозволила молодіж друкувати української оповістки... Тяжко догадатись, чому адміністрація одному дозволяє вживати українську мову для оголошень, а другому забороняє...

Не буду розповідати про впорядкований „Просвітою“ вечір; певне, що й без мене хтось подасть про його звістку, моя ж ціль сказати тільки кілька слів про те, що таке товариство „Просвіта“ та в чому виявляється його робота.

Товариство наймає помешкання на Ніженській вулиці. Ідучи до того помешкання, я ще здаєся угледів на будинковій вівиску „Українське товариство „Просвіта“. Захожу до помешкання. Міститься воно в кількох кімнатах; одна кімната чималенька, призначена для загальних зборів товариства та вечорів, решта кімнат зайнято: під читальню, канцелярію, під виділ та квартиру доглядача за помешканням.

Загальне вражіння я виніс від цієї, здається, першої офіційної української інституції в межах Росії, дуже приємне. Зала зборів товариства була вбрана рупниками та портретами українських діячів, на стіні висіла також карта України... На мій запит до провідниці—дочки одного з „просвітян“, чи часто збираються члени товариства, довідався, що у них заведено „середи“ та „суботи“: у середи відбуваються академічні збірки, на яких читаються різні наукові речі, а в суботи споряжаються літературно-музичні вечори (вечерниці) з співами й танцями; для цієї цілі в залі стоїть піаніно. Бувають на вечорах вільно всякому за рекомендацією члена товариства. На мій запит, які саме люди бувають на вечорах, довідався, що бувають люди різного стану, починаючи з інтелігентів й до кучерів та покоївків.

Товариство налічує тепер уже членів знів трьох сотень.

Читальня зробила на мене також приємне вражіння. Тут я застав на столі ось які часописи: „Діло“, „Промінь“, „Громадську Думку“, „Земля і Воля“, „Рідний Край“, „Світ“, „Еко-

номіст“, „Руська Рада“, „Гайдамаки“, „Буковина“, „Вісти“, „Руслан“, „Громадський Голос“, „Руська Хата“, „Шершень“, „Кієвская Старина“, „Ukrainische Rundschau“, „Kraj“, „Slowo“, один чи два часописи на литовській мові.

Вдруге кажу, що надвирня обета нова одеського товариства „Просвіта“ зробила на мене дуже приємне вражіння і я, виходючи з нього, не міг не побажати в своєму серці, щоб наша Україна хутчіш покрилася густо такими товариствами, котрі б будили в нашому народі національну свідомість та витворяли власну інтелігенцію. А таку імено службу, як казав мені один з „просвітян“, одеське товариство й має на меті сповняти.

В кіпні не могу не побажати, аби одеське товариство „Просвіта“ як найхутчіш розкинуло свою роботу по за межі центру города, де ґрунт для просвітної роботи мабуть йще не початий.

Товариство заклопотане зараз поширенням свого помешкання, а також не в довгом часі має заснувати власну школу.

В щасливий час! Гр. Самітний.

3 російського життя.

— Снасування общини. Міністр внутрішніх справ Дурново подав в раду міністрів проект нового закону, що дозволяв би селянам виділяти наділи у власників по тих місцях, де була община, себ то де вся громада володіла землею. Рада міністрів погодила з цим проектом. Незабаром, ще до думи, має вийти новий закон про це. (Русь).

— Мендельсоновські векселі. Мендельсон наслу згодився на прохання уряду не потребувати своїх грошей зараз і дозволити переписати векселі, що вдало йому міністерство фінансів од імени Росії ще на три місяці, але з тією умовою, щоб за уряд поручилися російські банки, що вони забезпечують своїми капіталами акуратну і точну виплату казною по векселю. (Русь).

— Ще одна чорносотенна друкарня. „Річ“ повідомляє, що знайдено ще одну друкарню, в якій друкувалися чорносотенні відозви. Знайдено її в департаменті поліції; порядкував нею жандарський офіцер Комісаров, а керував усією справою віце-директор департаменту поліції Рачковський. Граф Вітте наказав закрити цю друкарню.

— В Фінляндії. „Новое Время“, що спокон-віку ворогує з усіма инородами, а найбільш з фінляндцями, давно вже гомонить, ніби Фінляндія лаптується до озброєного повстання, щоб відкинутись від Росії, і покликє до утиску проти цієї країни. Однак, навіть заступник російського уряду в Фінляндії генерал-губернатор т. с. Герард казав співробітничкові „Торгово-Пром. Газети“, що він не хоче вживати утиску, бо „не звик-

махати кием, вважає, що всякі напади та хижі проєкти реакційних газет можуть тільки пошкодити заспокоєнню фінляндців“; на думку Герарда, політика уряду, що до Фінляндії повинна бути спокійною та мирною. Але не всі бюрократи мають однакові думки. Оттак, „Русск. Сл.“ повідомляє, що в Петербурзі думають послати на „втихомиріння“ Фінляндії цілих два корпуси війська. Однак, де-хто з воєнних людей гадають, що се буде дуже важко, бо у Фінляндії чимале місцевоюстю по яких легко обороняться од війська.

— Наказ генерала Ренненкампа. В „Жизни и Свободі“ надруковано таку оповістку генерала Ренненкампа, що втихомирює Сибір: „повідомляю, що коли хто зробить замах на життя кого небудь з тих осіб, що мене проважають (чиновників жандарської поліції і служащих на залізницях), то через годину по замасі всі арештовані, яких стережуть при ешелонах або держать у тюрмі, як заставників, буде розстріляно“. Газета додає, що таких арештованих є коло 600 чоловік, щодля розстріляно по кілька людей. Всього розстріляно коло 60 чоловік.

— Справа Гапона. „Наша Жизнь“ повідомляє, що 2 марта відбулося перше засідання суду по справу Гапона. Судова комісія має встановити тільки, чи брав, чи не брав Гапон гроші од уряду та як се саме було, а своєї думки, свого присуду про те, чи погано робив Гапон, чи ні, комісія робити не буде. Далі комісія постановила запросити до себе ще кількох заступників од громадянських організацій: 1—од народно-соціалістичного напрямку, 1—од спілки спілок і 1—од центрального бюро професійних робочих спілок.

— Новий міністр дорог. „Слово“ переказує чутку, що колишній генерал Дедюлін, що якийсь час у Петербурзі був градоначальником, має незабаром дістати посаду міністра доріг замість Немішаєва.

— Податок з прибутку. Департамент міністерства фінансів, що завідує збиранням прямих податків, закінчує вже роботу над новим проектом податку на прибуток. На думку департаменту од цього нового податку казна може дістати не менше, як 40 мільйонів карб. Сими днями уряд видасть новий проект на розгляд до державної ради. (Русь).

— Залізниця по Сибіру в Америку. У Петербурзі особлива комісія, зібрана по приказу Царя, при департаменті залізничних справ розглядає проект нової дороги од города Канська іркутської губ. до Берінгової протоки, що одділяє Азію од Америки. Хочє що дорогою зробити на свої гроші спілка американських багачів. Клопочє ж про дозвіл один французький інженер. Американці хотять, щоб уряд дозволив ім це зробити на таких умовах: 1. Російський уряд нічим не забезпечує хазяїнам дороги доходу з неї. 2. Починається ця дорога од города Канська, де вона зв'язується з сибірською дорогою. Од

Канська дорога піде на Якутськ, на Кіренськ до Верхнього Колімакськ, далі дорога піде на самий крайній кінець Східного мису. 3. За це все уряд повинен дозволити компанії, що будуватиме залізницю, узяти в аренду всю землю вдововш дороги на дванадцять верстов в обидва боки шириною. 4. Користуватись залізницею і землею компанія має право 90 літ, а потім повинна передати дорогу в усіма будівлями урядові дурно. Колиб російський уряд захотів до того часу викупити дорогу од компанії, то може се зробити не раніш, як через 30 год. 4. Уряд не повинен перешкоджати компанії вирити тунель (підземний хід) під Берінгового протокою на протязі 45 верстов. 5. Компанія повинна аначу частину матеріалу, потрібного для будівлі залізниці, заказати російським заводам. Також компанія зобов'язується наймати при будівнанні залізниці по Сибіру російських робітників. (Р. Гос.).

— Нові кари. Міністр справедливости Акимов виробив новий закон, по якому карається тюремю од двох до шіснадцяти місяців за ширення неправдивих чутю про те, що казна має мало грошей, бо ці чутки можуть викликати серед мас страх, що казенні банки і казначейства не зможуть виплатити тах грошей, що винні. (Річ).

— Про Спірідонову. Кореспондент „Руси“ Владимирова поїхав нарешті в Тамбов, щоб там провирити все, про що писала Спірідонова. Тепер в кореспонденції до „Руси“ він ствержує все, про що було в листі, і додає ще такий факт. В кіпці февраля Спірідонова зверталась до тюремного лікаря з проханням обдиривши її, бо вона думає що козацький офіцер, Абрамов, який катував її, понасилював її, коли вона була в забутті, і заразив її сифілісом. Лікар не хотів її оглядати, кажуць, що через місяць після насилування не можна нічого помітити. (Русь).

— Арештування Стесєля. „Слово“ переказує, що слідча комісія, яка веде слідство над Стесєлем і винное причини, через які Порт-Артур мусив уасти, вияснила, що генерали Кондратенко й Фок рішили було заарештувати генерала Стесєля за його розпорядження в кріпості, шкодливі для росіїв. Та смерть Кондратенка перешкодила цьому.

3 українського життя.

— Чорна сотня в Катеринославі агітує з усієї сили. Євреї страшно налякані і з дня на день сподіваються погрому, через те дуже багато їх виселяються в Америку. (Н. Ж.).

— Вибори упованених. 3 газетних звісток видно, що в багатьох місцях на вибори від зрібних земельних власників та від духовенства приходять дуже мало людей. Ось, наприклад, у верхнедніпровському повіті 7723 душ, які мали право вибирати на виборах було всього 278 душ; у Нікополі з 190 душ було 57. Але

Лекучі питанкя

II

Про наше господарство.

В попередній статі говорилось про велику нужду селян в землі, ал там же було показано і те, що землі в державі нашої стільки немає, щоб задовольнити увесь робочий люд так, щоб кожен міг на своїй землі сам задля себе працювати; що можна сподіватися найбільше хіба добавки до теї міри, яка в „Положенні“ 19 февраля року 1861 була визначена, та що і добавка та, коли б її зроблено було, не багато допоможе людям, та й не надовго, поки у нас теперешній спосіб господарства зоставатиметься. Тільки в переміні його, тільки в кращої обробітковї землі та в більшій копнсті од неї—наша надія на кращу будучину, на те, що людське життя у нас стане вільніше і лучче. Тобто, нам треба примусити себе узятися до діла так, щоб не згіршими хазаями, а через те і людьми, як чужоземні люди бути.

Погляньмо справді на господарство в чужих краях! Французи мають з десятини 80 пудів хліба **, німці 94 пуди, англійці 128 пудів, а Європейська Росія—41 пуд; вдвоє менше проти Франції, в 2¼ рази проти Германії (німців) і більш як в три рази проти Англії. От у скільки разів нам треба кращими стати, щоб людськи жити, не згірш, наприклад, од англійців, які, до речі сказавши, мало не всі безземельні та малоземельні, і де тільки восьма частина людей з хліборобства живе.

Але погляньмо-но краще на себе та подивімся, що в нас діється та чи похоже воно хоч трохи на заграничний лад.

Що-року в Європейській Росії заснається 70 мільйонів десятин. Вважаючи на обчислення, що один робочий чоловік із живкою може справитися з шістьма десятинами засіву, треба нам 12 мільйонів дорослих мушци. А з перепису усієї людности, що був зроблений по всій Росії року 1897, знаємо, що усих дорослих мушци, починаючи з 15 літ, єсть в Росії 24 мільйонів. Що ж вони роблять? Отже коло сільського господарства ходить 12 мільйонів (значить половина усих); на фабриках, заводах, на всяких промислах та коло торговлі—5 мільйонів, на службах усяких—2 мільйонів,—виходить що усих—19 мільйонів, а 5 мільйонів лишається без діла. 5 мільйонів—страшно подумати!—ціла величезна безробітня армія, така сама, яка на роботі по фабриках, заводах то що. З чого ж живе цей люд,—запитає кожен,—і чи може ж це бути, щоб 5 мільйонів здорових мушци голодали сами, та мовчки дивилися, як будуть голодати їхні родичі! Так воно було б, як би справді усі ці 5 мільйонів зійшлися до купи та й сиділи голодні. Але на ділі вони ніде не сидять зовсім дурно, а таки коло тієї самої земельки святої вештаються. Виходить, що коло неї вже не 12, а 17 мільйонів людей працює, і що ці 5 зайвих мільйонів у кожної хліборобської семі четверту, а то мало й не третю частину його праці однімають, чи, інакше мовити, у всих 12 мільйонів хліборобських родин на четвертину або й навіть на третину життєвої засоби зменшають, бідніючи їх роблять. І вийшло, що хоч зовсім безробітних у нас немає, зате безробітні всі хлібороби відчувають. А як же поручемо, що хлібороб звичайно тільки 9 місяців на рік коло роботи ходить, та що з року 1897 людей цілх 10 мільйонів прибавлялося, то можемо напевне лічити, що в нашому державному хазяїстві ціла третина робочої сили даремне гине.

А од того найгірше терпить головний промисел в державі—сільське господарство. Народ убожіє, не має за що, хоч би й хотів, родючість землі вернути, та ще більше її вносажує,—голод по деяких місцевостях не виводиться... От через це все треба добре подумати, куди ту зайву силу робочу подіти, та як сільсько-господарський культуру підняти.

За границею, коли назбирається зайва робоча сила, то її звичайно до фабрично-заводського та торговельно-промислового діла прикладають. Через те од хоча б у німців в Германії коло промислу та торговлі ціла третина усих мушци (не тільки робочих) ходять, а в Англії—дак навіть половина. А в нас і десятої часті коло торговлі та промислів немає,—всього 5 мільйонів таких, що не коло хліборобства висине, та й з них тільки 3¼ мільйони справді працює. Виходить, що нехай буде більше фабрик та заводів, та усякого промислу, то тоді і зайва сила дурно не продаватиме. Але легко сказати—нехай фабрики будуть... Фабрики можуть бути, як тільки буде куди збувати те, що вони вироблять, і то звичайно кудись за границю, бо дома у нас хоч і є кому, та нема за що все те, що фабрики та заводи виробляють, на користь собі потребляти. Але за границею не дуже то на нашій виробі дивляться, бо там і краді вони і дешевші, через те не дуже то їх і попитують... Спроба—збувати їх на Дальню Сході, у Манджурії то що, не повелася... Лишається одно: у самих себе попит на свої виробі підняти, самим собі їх збувати. Але у нас три четвертини людности усієї—хлібороби... То й виходить, що для того, щоб у нас фабрики не стояли, і зайва сила робітничка не марнувала та хліборобів не руйнувала, треба того самого хлібороба в люде вивести, треба підняти на вищу ступінь господарство, треба заставити землю більше дава-

ти... Таким чином звідкіле не зайти, то все на те саме місце прийде...

Значить уся сила в тому, щоб крєстянське господарство, господарську культуру підняти, тоб-то родючість та плодючість землі збільшити та скотину, птицю й усяку животину як слід можна було розвести. Про те, що цього треба, та ще й он як треба—нічого й слова не скаже, а вся річ у тім, до якої міри ми повинні того ждати й чи можемо ми того десятиги тими заходами, про які звичайно у нас тепер говорять: добавкою землі, скасуванням деяких податків, заведенням усяких промислів та инше...

Коли ми говоримо, що треба підняти сільське господарство та балаємо собі такого жита, як за границею, то мусимо, значить, і собі підняти, щоб з заграницею врівень стати. А всім же звісно, що держава російська прийнявши на 200 літ позаду, наприклад Англії, зосталася. То багато праці й коштів ужити нам доведеться, поки й освіта така у нас, як там буде, поки достатки і все животиння в нас покращає, так що людей буде не більше мєрти у нас, як за границею; поки ми і їсти, й одягатися й хати заводити, і в хаті уряджувати будемо як за границею. А що без цього тепер не можна нам обійтисся, показала і війна з Японією, в якій вища культура побита вищу...

Добре. Нам цього треба... Але цього ж не можна дурно придбати! Треба на це великих засобів. Коли ми звернемося до заграничних земель, то побачимо, що держава та земство (або город) витрачують на кожну живу душу по 40—50, а в Англії навіть і 65 карб., але зате і люде там не такі заробіткі мають, і в Франції та у Германії робітник на фабриці кругом по 600 карб., а в Англії—навіть 900 карб. має, навіть в сільському господарстві в Англії звичайний заробіток селянина од 330 до 470 карб.

на рік буває. Тим часом у нас держава та земство (а городами) не більш 12—14 карб. на кожну душу витрачає, та за те й селянська сем'я звичайно од 150 і до 300 карб. доходу має, і ніколи із злиднів не вилазить. Один робітник в Америці стільки потребляє, скільки в Росії дві крєстьянські семі, по 6 душ у кожній!

Отся бідність народня і свідчить найкраще про те, як народ наш мало виробляє і як мало працює своєю цінністю. Поки ж то ми зрівняємся тут із заграничцею!

А як же далеко нам до того, можна бачити ще от з чого. В той час як у Германії та у Франції всякого добра вивозиться за границю коло 40 карб. на кожну душу, а в Англії—65 карб.,—в Росії усього на всього на 6 карб. Друге: коли в Англії на кожну душу припадає державного доходу коло 380 карб., у Франції—310, в Германії—250,—в Росії його тільки 110 карб. Третє: в Росії обчислено, що всякого чистого зиску, який можна області подоходним податком, не більш 2½—3 мільярдів карб., це б-то 25—30 карб. на душу, тим часом як в Пруссії такого зиску обкладається зараз 5 мільярдів, або по 60 карб. на душу,—значить вже вдвоє більше як у нас, а в Англії більш 6 мільярдів, або по 150 карб. на душу, в'ятеро більш як в Росії. А з цього всього добре видно, що матеріальні засоби Росії, з яких ми живемо, в три—чотири рази менші проти заграничних держав. Треба і в цьому нам наблизитися до своїх сусідів і полати, щоб наш матеріальні засоби побільшали. А для цього треба підняти фабрично-заводське діло та сільське господарство. Знову на те саме місце мусимо ми прийти...

В. Доманицький.

** Див. № 49 та 50 „Гром. Д.“. ***) Ці числа, та й цілі беремо з статі д. В. В. „Робочія сила Росії“ (Вістник Європи, 1906, I).

г. Луганськ уоїх здається повершив, бо з 1399 душ прийшло всього 36 (21 з духовенства і 15 крестян). Вибрати треба було 19 душ і вибрано 12 з духовенства, а 7 крестян.

— **Чорна сотня і поляни.** „Русскому Слово“ подають з Катеринославу звістку, що чорносотенці тепер узялися вже підбурювати людей проти поляків і роздають прокламації проти поляків. Наякані поляки послали депутацію до генерал-губернатора прохати оборони і він обіцяв, що поляки матимуть оборону. А тим часом чорносотенці свої прокламації роздають, а дозволяють ті прокламації місцевий цензор.

— **Про вибори.** Председатель полтавської губернської земської управи д. Лизогуб написав у „Торгов.-пром. газ.“, що він думає про вибори. Ось що він пише: „В нашій губернії (у Полтавщині) уповажених від сільських громад—23, а від земельних власників—109. Але річ в тім, що на виборах уповажених од земельних власників мають право бути і крестяне та козаки, які мають хоч скільки небудь власної землі. Таких крестян та козаків дуже багато: у зінківському повіті їх 20 тисяч, у лохвицькому—18 тисяч, у полтавському—15 тисяч і т. д. Допустимо, що на вибори приїде половина їх або навіть тільки четверта частина, що вже найменше, то й тоді їх голосів, рахуючи по одному голосу на 150 десятин,—буде далеко більше, ніж голосів великоземельних власників, бо великоземельний власник, чи він має одну тисячу десятин чи десять тисяч,—то все одно має тільки один голос. Таким робом виходить, що крестяне та козаки являються хаазяїнами у виборчій справі. Коли б вони умовилися про те, що треба вибрати тільки крестян, то безперечно, що уповаженими вибрано б самих крестян. Те саме було б і в губернському виборчому з'їзді. Проти ста дев'яти уповажених від земельних власників та двадцяти трьох від сільських громад було б тільки 49 городян та один робітник. Знов так, як би козаки та крестяне того хотіли, то могли б вибрати з між себе уоїх 12 депутатів від Полтавщини“.

Далі д. Лизогуб питає: „Чи хочуть же козаки й крестяне так зробити, щоб вибрати уповажених тільки з між себе?“ І відповідає: „На жаль, хочуть. Інтелігенція дуже тим стурбована. Зостається ще надія на те, що не всюди козакам та крестянам пощасть, що в багатьох місцях виберуть всіми поважаних людей і т. н. Але як би там не було, а сила в руках у крестян та в козаків“ (Н. Ж.).

— **Склад заліза.** Черкаська повітова земська управа просить київську губернську земську управу завести в Черкасах склад заліза, щоб селяне могли там купувати за готові гроші або на виплату брати залізо та крити собі хати.

— **З Катеринославщини пишуть,** що староста села Мангуш, кандидат у державну думу, і досі в тюрмі, хоч про його й дуже клопочуться, щоб його випустили. (Р. В.)

— **У селі Пинчуках** (Васильківський повіт у Київщині) арештовано священника і його дочку; у їх знайдено заборонені книжки. Другого дня парафіяне добились, щоб їх випустили. (Н. Ж.)

— **Вислано з Волині в Архангельщину** двох поміщиків, двох селян і одного вчителя; одного анархиста вислано в Якутську область. З житомирської тюрми вислано в Архангельщину дев'ять душ, а 17 душ переведено в Луцьк і Острогож. бо в житомирській тюрмі вже не містяться. (Св. М.)

— **Вибрати чи бойкотувати.** З Києва пишуть газеті „Наша Жизнь“, що соціал-демократична організація перепитувала організованих робітників у подільському і в городському районі, як на їх думку треба: чи вибрати в державну думу, чи бойкотувати вибори, себ то, не вибрати. Більшість подали голоси за те, щоб вибрати і уповажених і виборців. У заводському районі не можна було зібрати голоси. — Газета „Волянь“ подає звістку про дивне товариство що заснувалося в Житоїрі. Воно буде всіма способами довідуватися про політично непевних людей і тоді подаватиме про їх куди треба доноси. Досі таких товариств ще не чуло було, принаймні в наших краях,—це мабуть чи не перше. Побажаємо ж йому бути й останнім.

До наших галицьких товаришів.
Галицькі письменники часто обвинувачують нас, що ми або не друкуємо їх дописів, або подаємо їх, значно перемінявши і часом запізнявши. Щоб не посягати справи кожним з окрема, скажемо тут про цю справу кілька слів друком.

„Громадську Думку“ ми видаємо найбільше для наших сільських читачів і мусимо писати її так, щоб вони нас розуміли.

Обставини, серед яких розвивалася наша література, привели до того, що мова галицьких письменників—публіцистів незрозуміла нашому селянинові. Се показала нам практика: селяне ціх статей просто не читають. Не хоче їх читати і інтелігенція—і за-для неї ця мова тяжка. Звісно, чоловік з інтелігенції легше може зрозуміти писання галицького публіциста, але хто ж буде морочити собі голову, розшифровуючи газетні статі? Сьогоднішній читач звик читати ледві торкаючись очима слова, а коли йому доводиться думати над словами й фразами—що воно значить, то він простісінько кидає газету та й годі.

От через що нам доводилось виправляти мову в галицьких писаннях. Та нам самим ця робота була дуже не до вподоби—не тільки через те, що вона вимагає від редакції трати зайвої енергії і зайвого часу, а головним тим, що ніколи не можна добре виправити чуже писання і завсідги можна зробити авторів кривду такими виправками. Та й після тих виправок статі ставали зрозумілими тільки до деякої міри.

До цього додається ще й друга річ. Характер письма у галичан, і у нас неодавнього, і наші „зецери“ не хочуть складати з галицьких рукописів. Та й самим нам страшенно трудно читати дрібно та тісно і часом дуже нерозбірливо написані галицькі рукописи, а ще трудніше виправляти рукописи, списані так густо, що ніде й курці носом клауночи. Через те кожен галицький рукопис мусимо переписувати.

Таким робом мусять згаїтись багато часу, поки рукопис перепишеться та виправиться і ось через це кожен галицький опис не може не запізнитись.

Зважаючи на все це, ми прохали б тих наших галицьких товаришів, які дописуватимуть і далі до „Громадської Думки“, писати популярно, дуже простою народною мовою,—такою, якою говорять у нас народ і якою писали у нас Марко Вовчок, Яв. Левіцький, П. Мирний, а як що казати не про белетристику, то такою мовою, напр., якою написаво книжки М. Ганька (Як дбаеш, так і маєш), М. Загірної, С. Чикаленка. Рукописи мусять бути писані дуже чітко і не тісно, щоб поміж рядками зоставалося досить місця на виправки.

Таке саме вимагання що до мови становить і журнал „Нова Громада“: видаючися для інтелігенції, вона не вимагає такої популярності викладу, як „Громадська Думка“, але все ж статі мусять бути написані мовою такою, до якої наш читач звик, а то в нас по буде й читачів.

Ось що мусимо ми пояснити нашим галицьким товаришам. Ми з усієї сили хочемо, щоб між тими частками нашого народу, які живуть по обидва боки кордону, було як найбільше духовного єднання, ми хочемо, щоб наші читачі дивилися на Галичину й Буковину як на своє, таке саме своє, як полтавцві Київщина і навпаки. Але за для цього треба щоб наші галицькі товариші вчили до розваги всі ті обставини нашої роботи, про які ми говорили і взагалі всю ту суму фактів, яка зробила галицьке життя одмітним од нашого, і писали б так, щоб наш читач міг їх легко читати.

Галицькі справи може добре описати тільки галичанин—уже через одне це для нас дуже цінні дописи наших галицьких кореспондентів. Так саме, не кажучи вже про красне письменство, в справах публіцистики й науки поміч з Галичини вельми для нас важить у нашій роботі. Віддаючи під розвагу нашим товаришам по той бік кордону те, що ми казали, ми в той же час просимо в їх цієї цінної помочі в ти справі розвитку свідомости мас і розвитку нашого письменства, яка однаково дорога і їм, і нам.

За кордоном.

Германія.

Німечка переселенська комісія в польській країні, Великому князівстві Познанському, що належить до Німеччини, купує далі землю од польських павів та віддає її німецьким селянам. Недавно німецькі газети подали скільки звісток про те, що вже зробила комісія. В 1905 р. комісія купила значно менше маєтків, ніж раніш. В 1905 р. куплено тільки 325 маєтків, тоді як в 1904 р. 447, а в 1903 р.—509. Се свинилося тому, що менше стає тих, які охочі продавати свої маєтки.

Зате більш з'являється охочих сиродувати свої ґрунти між польськими селянами. Одначе всеж таки загальна кількість земель куплених комісією останніми літами менша, ніж поперед. В 1905 р. запропоновано комісії, щоб купила 36 тисяч гектарів (близько 33 тисяч десятин), тоді як в 1904 р. 216 тисяч гектарів (біля 198

тисяч десятин), а в 1903 році 246 тисяч гектарів (біля 225 тисяч десятин). За десятину платили німці поміщикам середнім числом 575 карбов., а селянам 690 карбов. Оселялося на сих землях 1546 німецьких семей, що складаються майже з десяти тисяч душ.

Під власним зарядом комісія мала 347 маєтків. До сих маєтків уряд доклав біля 100 тисяч карбов. В 1903—4 році доклали далеко більше, близько 292 тисячі карб. Видатки комісії од 1886 року до кінця 1905 року—170 мільйонів карбованців, а дохід 40 мільйонів карб., значить втрати комісія має 130 мільйон.

Б. Я.

У Києві.

— **Про ветеринарно-фельдшерську школу.** Чернігівська губ. земська управа сповістила київську земську управу, що февральська сесія чернігівського земського зібрання, розглянувши питання про одкриття у г. Києві ветеринарно-фельдшерської окружної школи на київську, полтавську, подільську і чернігівську губ., постановила, що вона не може приймати участі в видатках на будівання цієї школи.

— **Збори н.-д. партії.** 10 марта, в 7 годині вечора, в народній аудиторії на Бульварно-Кудрявській вулиці відбудеться луганівське учаскове зібрання конституційно-демократичної партії. На зборах будуть розглядатись доклади: проф. Івацова „Єврейській вопрощ“ і Д. Леонтовича „О правахх гражданства“.

— **Мартовська сесія городської думи.** Сьогодні, в 7 годині вечора, в думському залі одряться чергова, мартовська сесія київської городської думи. Сесія повинна розглядати 85 діл і ствердити справоздання ревізійної комісії.

— **Помешання, в яких будуть вибирати виборців до думи.** Київська городська управа оголосила, в яких помешаннях будуть вибори виборців до державної думи у г. Києві: для Либедського учаску—в Гоголівській городській школі, на Володимирській площі, для Печерського—в школі на Бугишовому перевулку, для Дворцового—в кредитовому товаристві на Інститутській вулиці, Плоського—в контрактному домі на Подолі, Лук'янівського—в Лук'янівському народному домі, Бульварного—в студентській ідальні, Старокиївського—в городській думі, Подільського—в Біржевому залі.

— **Труси і арешти.** 7 марта вночі поліція зробила труси у д.д. Артура Штерензона на Володимирській вулиці № 103 і на Михайлівській вулиці № 18 у лікарки Софії Гандлер, але у них нічого недозволеного не знайдено. А на Бібіковському бульварі в № 4 знайдено кілька примірників „прокламацій“ і недозволеної літератури і після труса арештовано дванадцять чоловік.

— **Списки голів і членів учаскових виборчих комісій до державної думи.** Київська городська управа оголосила списки голів і членів учаскових виборчих комісій при виборах в городській виборчій збірній. Подільський учаску—голова В. В. Солуха, члени Д. Ф. Кундеревич, П. А. Калачинський; Старокиївський уч.—гол. І. Н. Дьяков, члени П. В. Вейссе, О. С. Страус; Бульварний уч.—гол. Ф. Н. Никифоров, члени Т. І. Базилювич, В. В. Страхов; Печерський уч.—гол. П. М. Плахов, члени О. І. Левіцький, А. І. Корнялович; Либедський уч.—гол. Н. В. Стороженко, члени П. Я. Армашевський, Г. Г. Павлуцький; Дворцовий уч.—гол. В. А. Іскюль; Члени В. Я. Демченко, Н. Д. Жировський; Плоський уч.—гол. І. М. Березовський, члени М. В. Гнівушов, А. В. Кобец; Лук'янівський уч.—гол. Н. І. Чоколов, члени А. С. Цезарський і Т. К. Водольський.

— **Звістки з університету.** 7 марта відбудеться засідання студентської „исполнительной комісії“. На йому було 18 членів комісії. Головішим питанням було питання про весняні іспити. 15 голосами проти 3 постановлено іспити не держати, бо університет закрито, а ці іспити тільки до того, щоб дати урядові чиновників. Окрім цього постановлено скликати загально-студентську збірку, котра затвердила б постанову „исполнительной комісії“.

— Студентів історично-філологічного факультету оповіщали, що по постанові факультета, дозволяється студентам молодших семестрів (I—IV) держати іспит.

— На професорській раді 2 марта постановлено видавати стипендії і допомоги тим студентам, котрі раніш мали на їх право.

— На 10 марта з дозволу п. губернатора в помешканню студентської столової (Гімназична у., № 3) у 12 годині дня відбудеться збірка студентів партії академічного порядку. На збірці скликаються всі студенти, котрі бажають держати весною іспит.

— До редакції „Громадської Думки“ передано для годолних через д. Михайла Давька: од Лапина 15 коп., Вайштейна 15 коп., Ребівня 15 коп., Ярошевича 15 коп., Клеповича 30 коп., Кедека 15 коп., Засимовича 15 коп., Давька 1 карб. 20 коп., Гроїцької 20 коп., Гончарова 15 коп. і Юрченка 25 коп. — **Всього 3р**

Загальні збори партії „Народної Свободи“.

6 марта, у 8 годині вечора, в помешканню театра київського товариства грамотности відбулись загальні збори членів київського гурту партії „Народної Свободи“ (конституційно-демократичної). Головою обрано д. Ц. А. Абрамовича. Читається протокол попередніх зборів, що були в февралі, і справоздання про доходи і розходи за февраль і на швіртця з 1 феврала до 1 августа. В февралі було 1400 членів. До 1 марта поступило 2482 карб. 88 коп., страчено 1650 карб. 41 коп., лишилось на 1 марта 363 карб. 62 коп. Чимало часу обговорювалось питання про поміч партійній газеті. Як відомо „Свобода і Право“ закрито і її редактора-видавця І. В. Лучицького тягнуть до суду. Тепер замість її виходить „Свободная Мысль“.

Позаяк газета служить справі партії, то комітет пропонує назначити її по 500 карб. на март і апріль, хоч на ці два місяці, бо дуже потрібно ширити газету, для передвборчої агітації.

Могиланський звертає увагу на те, що в касі зовсім мало грошей. Тепер, в передвборчий час, треба побільшити видатки і вносити в центральний комітет плату не тільки за київську губ., але і за волинську і подільську, котрі при теперішніх тяжких умовах, не можуть повернути грошей. Кожен член повинен вносити по місяця плату, щоб запомогти газеті.

Поль находить, що варто б газету поширяти серед народу і для того треба її видавати другим дешевим виданням.

Фруман каже, що не всі члени будуть на зборах і треба послати чоловіка по квартирах, щоб збирати плату.

І. В. Лучицький пояснює, що видавати тепер дві газети трудно коли і на одну немає грошей, а в Москві тепер видається популярна й дешева народна газета „Народное Дѣло“.

Венгеров пропонує, щоб партія виписала на 500 карб. газету і розсилала робочим по фабриках і заводах.

М. Славинський пропонує виписати потрібне число примірників газети для робочих і думає, що видавні радо згодяться висилати за найменшу плату газету по фабриках і заводах і це буде кращий спосіб ширення газети серед народу і дасть змогу проводити думки партії.

Янопольський каже, що краще буде ширитись газета, коли члени купуват паї по 50 карб., тоді і газета буде забезпечена і самі члени будуть дбати про те, щоб вона рсходилась серед народу.

Лубянский думає, що ніхто не поручиться, що газета, надрукувавши цікаву статью, не буде закрито, тепер краще видавати летучі листки і брошури і розсилати їх по селах. Тоді народ і робочі підуть за нами, коли ми доведемо, що „право народа і шастя його—світ і свобода перше всього“.

(Гучні оплески).

Збори односторонно назначили на удержання партійної газети „Свободная Мысль“ в марті і апрілі 1000 карб.; коли ж будуть зайві гроші, то виписати газету для робочих місцевих фабрик і заводів.

В февралі було 21 учаскове засідання; 3 рази збори були заборонені. Робота партії на селі можлива за дозволу од справника, але партія відмовилась від такої ласки і порішила запрошувати селян у Київ. Партія останніми часами втерляла кілька членів, яких арештовано, і не має змоги друкувати свою літературу по українській. Цензура так змінила програму к.-д. партії, що партія не могла і видати, а „Слово до селян“ зовсім не дозволено. Ніяка просвітна робота в селі на рідній мові неможлива.

Крестянин Короленко каже, що народ прислухається до кожної чутки з города і охоче читає газети, але тяжка нужда довела нас до того, що ніяка партія нас не вдержит і за нами піде вся підневільна Россія! (Довгі і гучні оплески). Робітник пояснює, що селяне не розуміють газет через свою темноту, вони вірять в Царя, але не ймуть віри міністрам і чиновникам і хочуть установчої ради і передачі всієї землі в їх руки, селяне не можуть далі жити без землі і продавати себе поміщикам, вони підуть за крайніми партіями. (Оплески).

Лучицький докладає про з'їзд центрального комітету в Москві 19 і 20 феврала.

Голова зборів звертає увагу, що тепер все громадянство потребує скасування смертної кари. Пропонує партії односторонно і односторонно прилучитись

до протесту інших партій, які приймали участь в руху за волю. Заява прийнята односторонно при криках „геть смертну кару!“

Парешті І. В. Лучицький прочитав доклад про двокалатні системи в парламентах конституційних держав західної Європи.

Комітет висловився проти завлення у нас другої палати і про се звістив центральний комітет.

Збори закрито в 11¼ години ночі.

Література, наука й умілість.

— **Заборонено продавати нашу газету.** Херсонський генерал-губернатор звелів забрати у газетарів нашу газету „Громадська Думка“ і заборонив продавати її увесь час, поки буде військовий стан. (О. Н.)

— **Нові газети.** В Катеринославі „Союз руссакого народа“ думає видавати свою газету „Голосъ Новороссіи“.

Цими днями мають вийти в Катеринославі ще дві газети: „Южная Заря“—редактор Єфимович і „Южная Русь“—редактор Гришнев.

Між 10 і 15 марта у Чернівці почне виходити щоденна газета „Десна“. Ред.-вид. В. М. Хижняков.

Всі ці газети друкуватимуться мовою московською.

— **Лихо газетам.** В Харькові заборонено газету „Харьковская Жизнь“ за те, що написала про те, як семінаристи морили себе голодом у тюрмі, щоб таким родом примусити випустити себе з тюрми.

А другий харьківський газеті „Будущее“ сказаво, що коли в її будуть передруковувати статі газети „Русь“, та друкуватимуть звістки про те, що там або там бойкотують вибори до державної думи, то й цю газету генерал-губернатор заборонить. (Кол.)

— **Спалені книжки й газети.** 28 феврала на головній одеській вокзалі приїхали заступники від адміністрації і жандармерії, щоб дивитись, як палитимуть ті газети й журнали, що арештовано на вокзалі, бо їх заборонено продавати в Одесі. Таких газет і журналів набралось кілька сот пудів. І всі їх спалено. (Н. Ж.)

Телеграми.

С.-П. Т. А.

9-го марта.

ПЕТЕРБУРГ, 7 марта. Оголошено затвержені Парем тимчасові правила про товариства, спілки і збори.

КУРСЬК, 6 марта (офіційно). Надрукована в 62 ч. „Руссакого Слова“ телеграма від власного кореспондента очевидно хвальшова. Поліція і адміністрація до виборів не втручаються і волі виборів не стісняють.

ВАРШАВА, 6 марта. На рогу Хмільної і Маршалковської вулиці, коли там снувала сила людей, злочинці підстрелили городского і втекли. Городовой умер.

ПЕТЕРБУРГ, 7 марта. Сьогодні в Парське Село їздила депутація від селян хриплівської волости, Новгородської губернії. Вчора їздила в Парське Село депутація від селян наговської волости, псковської губернії, холмського повіту.

ПЕТЕРБУРГ, 7 марта, (офіційно). 1 марта в Царя була депутація від катеринославського дворянства. Вислухавши прохання губерньского предводителя дворянства побільшити число членів дворян у державній раді, Царь сказав: „Коли побільшити число членів дворян в державній раді, то інші стани (сословія) справедливо нарікають на се, бо от, наприклад, і торгово-промисловці прохають побільшити число їх заступників у раді. Я для дворян призначив 18 місць у державній раді; крім сього земським діячам, більшість яких, треба думати, буде в дворян, призначено 34 місця. Що ж до вашої адреси, то Я добре розумію важке становище дворянства катеринославської і інших губерній, викликає особливий комісії обміркувати, якими способами можна помогти їм знову розпочати хаазяїство. З сього ви можете бачити, що Я щиро бажаю стати вам у пригоді. Доручаю вам переказати Мою подяку уєм катеринославським дворянам за їхні чуття і сказати, що Я ніколи не забуду їхньої щирої і освіченої служби Престолові і рідному краю, дякуючи якій вони зостались поступовим станом і міцною підпорою державного ладу“.

ПЕТЕРБУРГ, 7 марта. 1 марта в Царя була депутація від нижегородського дворянства. Царь сказав їм: „Перекажіть нижегородському дворянству Мою щирю дяку за чуття, висловлені в адресі. Кажу й вам те, що казав іншим подібним депутатам: Мені усі стани (сословія) однаково дорогі; їхне добро і потреби лежать мені на серці. Знаю, що по доках

губерніях поміщиків-дворян дуже погромлено. З його приказу заведено комісію, яка обмірковує, як поводити знову розпочати господарювання. Я надаю велике значення поміщикам-дворянам і їхній діяльності і думаю, що кожен з вас, віддаючи свою працю і впливаючи на оточення, тим самим служить своїй рідній країні.

В „Рускомъ Государствѣ“ пишуть, що в Царя була депутація від вологодських селян. Депутація прохала оборони від революціонерів і прирізки землі. Царь сказав, що уряд всіма способами намагався знищити революцію. Його Величество знає, що селянам бракує землі. Селяне можуть бути певні, що на їхнєму звернуть увагу.

МОСКВА, 7 марта. Коли в товаристві взаємного кредиту, в середині города рядом з біржю, кінчали роботу, туди вломилась ватага розбійників—25 душ—озброєна револьверами. Нахвалючись повивати служачих, розбійники вкрали з каси на 850 тисяч карбованців золота й бонмажків і втекли. Охорона, яку заведено по всіх банках, не придалась ні до чого.

КАЛІШ, 7 марта. В гміні Люболя сход відмовився вибрати виборних і домагався, щоб вибирали усі селяне гміни і вибирали члена прямо до думи. Домагання селян ні до чого не довели.

ПЕТЕРБУРГ, 7 марта. Відплив з Владивостоку парохід з останньою партією салдатів.

Особлива комісія, під проводом Ватаці, постановила видати з „продовольственного“ капіталу 1418870 карб. губерньським присутствіям; херсонському—325 тисяч карб., пензенському—500 тисяч, псковському 503870 карб. і одеській городській управі 900 тисяч карб. Се буде, з виданими раніш, 70 мільйонів 172 тисячі 548 карб.

СЕВАСТОПОЛЬ, 7 марта. Повернувся в Очакова транспорт „Прут“ з засудженими по Очаківському ділу, крім покарання на смерть Шмідта і 3 матросів.

Вибори.

КУРСЬК, 6 марта. На двох передвборчих зборах в рильським пов. з 1416 виборців було 27 душ. Вибрано 3 селян і 2 дворян.

МОСКВА, 6 марта. На зборах виборних від робітників було 217 душ. Вибрано 17 виборців, здебільшого слюсарів і наборщиків; усі вони належать до конституційно-демократичної і лівіших од неї партій.

СЕВАСТОПОЛЬ, 6 марта. Відбулися передвборчі збори конституційно-демократичної партії.

ЕЛЄЦЬ, 6 марта. Віржевий комітет вибрав у виборі до державної ради конституціоналіста-монархиста Петрова.

СИМФЕРОПОЛЬ, 6 марта. Балковський волосний сход мейтлопольського повіту відмовився вибрати виборців, замість колишнього студента Вовка, якого повітова комісія не дозволила вибрати і якого обвинувачувать в державному злочині.

ВІЛГОРОД, 6 марта. Дрібні земельні власники вибрали двох виборних з умірованих партій.

БОГОРОДИЦЬК, 6 марта. На зборах городських виборців вибрано представителя повітової земської управи, інженера, кушця, і земського доктора, усі вони люди поступові.

ЯРОСЛАВЛЬ, 7 марта. По всій губернії відбулися вибори виборних від робітників. На ярославській великій мануфактурі з 3590 душ в виборах взяли участь 1500 душ. Вибори минули спокійно.

НОВГОРОД, 7 марта. На з'їзді дрібних земельних власників з 800 виборців зібралось 118. Вибрано 2 дворян, 3 священників і 8 селян.

ЕЛАТЬМА, 7 марта. На городських зборах було 213 виборців. Вибрано члена „союзу 17 октября“.

САМАРА, 7 марта. Соціал-демократи зіврали передвборчі збори принагідно. На з'їзді домовладців в Новоузенському повіті вибрано 4 конституціоналіста і 2 правих.

ІЗЮМ, 7 марта. Вибрано 2 священників, 3 земельних власників і 5 селян.

КОСТОБОР (черніг. губ.), 6 марта. Вибрано: дворянина, чиновника, 2 священників і 8 селян.

ВОЛОГДА, 6 марта. На з'їзді поміщиків зібралось 42 души. Вибрано: губерньського і повітового предводителя дворянства (члени „союзу 17 октября“) і одного священника.

ГРОДНО, 7 марта. Відбулися з'їзди земельних власників в більському волковському, пружанському, кобринському і сокільському повітах.

ОПОЧКА, 7 марта. На з'їзді дрібних земельних власників вибрано 14 селян і між ними одного старшину.

ВЯТКА, 7 марта. На з'їзді дрібних земельних власників орловського повіту вибрано 7 селян. Духовенство, не сподіваючись, щоб вибрано когось з поміж них, покинули збори. В польняському повіті вибрано 4 священників, 3 селян і 1 чиновника.

МАКАР'ЄВ, 7 марта. На городсько-

му з'їзді вибрано Сафонова, члена конституційно-демократичної партії.

БАХМУТ, 7 марта. В рудниках і на заводах відбуваються вибори виборних від робітників.

ЛИПЕНЬК, 7 марта. На передвборчих зборах помічено у виборні 2 соціал-демократів і 1 члена „союзу 17 октября“.

ХАРЬКІВ, 7 марта. На з'їзді земельних власників старобільського повіту з 2000 виборців прибуло 70 душ. Вибрано 18 священників, селянина і дворянина.

БУЙ, 7 марта. На з'їзді городських виборців з 750 душ зібралось 256. Вибрано доктора, який належить до поступової партії.

УСТЮЖНА, 7 марта. Дрібні земельні власники вибрали 38 селян і 2 священників.

КАЛІШ, 7 марта. Усі крім руських готуються до виборів. Руські байдужі до виборів, як вони кажуть, через те що не надіються вибрати руських.

ЛЬГОВ, 7 марта. В одному участку дрібні земельні власники намітили у виборні председателя повітової земської управи Ширкова. Председатель виборчих зборів заборонив подавати голоси за нього, бо він арештований на підставі побільшеної охорони. Виборних не вибрано. Подають скаргу повітової комісії.

МІНСЬК, 7 марта. Збори євреїв виборців постановили усіма способами переконати євреїв, що треба неодмінно брати участь в виборах. Постановлено вибрати тільки євреїв і ужити усіх засобів, навіть з'єднатися з іншими партіями, щоб одно місце в думі досталося євреєві. Коли-б се було неможливо—голосувати за члена конституційно-демократичної партії.

САРАНСЬК, 7 марта. З 1050 виборців з дрібних земельних власників і духовенства зібралось тільки 147 душ. Вибрано 13 селян, 4 священників і двох торговців. Вибори виборних від волостей відбулись спокійно. „Должностних“ осіб вибрано мало.

ВАРШАВА, 7 марта. Генерал-губернатор прийняв депутацію „русского собрания“. Він обіцав прохати уряд, щоб руським людям, що живуть в краї, дозволено вибрати 2 депутата у думу крім депутата від Холмщини.

ШУЯ, 7 марта. З 1158 дрібних земельних власників зібралось 196. Вибрано 14 виборців, з них 1 священник, а то все селян і купців.

ПЕТЕРБУРГ, 7 марта. Відбулися в Харківській губернії вибори дрібних земельних власників. Зібралось 123 души. Вибрано самих селян. В Сумах на вибори виборних зібралось 200 душ. Вибрано 1 священника, 1 земського начальника і 3 дворян. В Олонеці зібралось 776 душ. Вибрано 3 священників, одного вчителя, одного волостного старшину і 36 селян. В Орлі зібралось 37 душ. Вибрано 2 священників і 3 селян, на другий з'їзд зібралось 20 душ. Вибрано 2 священників, міщанина і дворянина. В Рязані зібралось 29 душ. Вибрано 5 священників, адвоката і волостного старшину. В Одесві зібралось 95 душ. Вибрано 22 виборних, з них 12 священників. В Поневжі зібралось 10 душ. Вибори не відбулись. В Купянську зібралось 60 душ. Вибрано 10 селян, 4 дворян і одного міщанина. У Ржеві вибрано 24 виборних, з них 7 священників, 3 доктори, 1 міщанин, 1 учитель, 1 дворянин, 5 купців і 6 селян. В Білостоці вибрано 17 виборних, з них 3 ксьондзи і 14 селян. В Москві в 10 повітах вибрано: селян, міщан і священників—60, купців і почетних громадян 20, чиновників 8, докторів 4, професорів 3, учителів 2, адвокатів 2, 1 дворянина, 1 мирового суддю, 1 повіреного і 1 донського казака.

ВОЛОДИМИР, 7 марта. В Покрові вибрано 11 священників. Покровська комісія екзасувала вибори в двох волостях, бо там голосували одкрито.

СЛОНИМ, 7 марта. В городській виборні євреї, соціал-демократи, адвокати і незалежного торговця лісом. Соціал-демократ—доктор, католік.

КРОМІ, 7 марта. В волосні виборні в губерньські збори вибрано 2 волостних старшин і 2 селян.

ПУТИВЛЬ, 7 марта. В виборні від волостей вибрано: суддю, писаря і 24 селян.

ВЕНЕВ, 7 марта. В виборні від волостей вибрано трьох селян. На з'їзді дрібних земельних власників вибрано 10 священників.

ПСКОВ, 7 марта. На передвборчих зборах 4 марта вибрано 8 священників і 7 селян; 5 марта вибрано 5 селян, 6 марта вибрано купця і 9 селян.

СКОШИН, 7 марта. Дрібні земельні власники вибрали священника, чиновника, двох почетних громадян і 3 селян.

САРАТОВ, 7 марта. З'їзд земельних власників з пригородів Саратова вибрав 10 селян, адвоката і інспектора сільського хозяйства. На передвборчих зборах по першому участку саратовського повіту вибрано 12 виборних.

КОВНО, 7 марта. На передвборчих зборах в Поневжі вибрано 5 з

духовних. В кельшевському повіті на 4 передвборчих зборах вибрано 61 виборного, з них 24 ксьондзи.

РОСТОВ-на-ДОНУ, 7 марта. В виборні до державної ради біржевий комітет вибрав члена комітету, хлібо-торговця і члена акціонерного товариства „Аксаї“; обидва—люде поступові. Комітет торговлі і мануфактури вибрав одного з спільників паперової фабрики, члена торгово-промислової партії.

БАХМУТ, 7 марта. Вибори виборних на шахтах і заводах юзовських і дебалцевських і в одній волості відбулись цілком спокійно. Вибрано повне число виборних.

Дописи.

М. Вертієва (Ніжинщина). Як і всюди, суцільно й у нас на землю, а проте з-за неї ніде в нашому повіті не було ще селяньських розрухів останніми часами.

Люде наші розуміють, що колотнеча до добра не доведе. Вельми вони надіялись на думу, від неї тільки й сподіялись закону та правди. Коли ж хто було й хитає головою, що, мовля, хто знає, що з того складеться та дума, та люде скося дивилися на такого, додаючи, що вони собі не вороги і вибиратимуть достойних представників.

Призначено ото було на 26 лютого вибори і в нижньосім повіті. Зібрався у нас волосний сход, з'їхались виборщики із трьох сіл та з двох хуторів, що до нашої волости числяться. Передвборчий збір у нас не було, через те „положеніє“, на якому стала вся Чернігівщина після події з Хвостовим. Сход почав радитися когось вибрати, та старшина зараз-же забив баян: „у нас, каже, вибрані представники ще з літа, то й тепер вони будуть“. Це він про тих виборних, що в літку вибиралися в комісію, яку скликав губернатор Хвостов, щоб якось полатати крестянські закони.

Комісія та з першого-ж засідання розізналася, а вертієвські виборні тільки й устигли, що обрахували, скільки грошей на дорогу до Чернігова та на харчі. Се тільки й вертієвці в них на думці тоді в Ніжині, як з'їхались виборні з 12 волостей та обговорювали, що в селян болять. Треба було вибрати тоді трьох з 24. Вказували й наші виборні один на одного, та їх не обрали. Вертієвці вони живі-здорові додому.

Коли сход став домагатися вибрати надежних дотепних людей, то старшина закрив сход, та в Ніжин за козаками. Наїхали козаки, зогнали когось могли на сход, обступили громаду і таким чином одбулися „вибори“.

Вибрали двох козаків з заможних—Пушкаря з Вертієвкі і Костянтиненка—з малої Копелівки. Щоб сказати щось про сих уповноважених, підждаю до того часу, як їхатимуть у Ніжин вибрати представників у губернію.

Васильєв (у Київщині). У вісторок на минулому тижні вночі прийшли до настоятеля собору о. Колосовського чотири замашковані чоловіки з револьверами й стали вимагати в його грошей. Протоєрей злякався й оддав їм 200 карб. Неснайомці, подякувавши протоєреєві за гроші, втекли. Але на другий день одного з них піймали й посадили в тюрму. Це один з тих, що 27 лютого ограбив з п'ятьою друми „анархистами“ (де так вони назвали) у залізній кременіці Голянського 300 карб. Цей злочинець—тутешній гастролер-чорносотенець, що на цих днях приїхав додому.

В середу (1 березня) кількох чоловік, вбивши шибки у вікні повітової земської управи, хотіли залізти в помешкання, щоб викрасти, як кажуть, списки виборців до державної думи, але загавкала собака і розбудила ночного сторожа, що не подає куна. Злочинці, побачивши його, втекли. Тепер списки виборців у городській управі стережуть два стражника з ружинцями.

Деяким міським багатирям розіслали анонімні листи, в яких пишеться, щоб вони наготували гроші на случай, як до них прийдуть... Але хто приїде й за що наготувати гроші—не пишеться. Тепер багачко людей просять собі в справника дозволу мати зброю...

П'ятого числа цього місяця в нашому місті була сходка крестян з усього повіту, щоб вибрати уповноважених до державної думи. Після деяких суперечок були вибрані повномочними—волосний старшина з с. Плясцького та крестянин що був теж колишнім волосним старшиною, Леонтій Дерела. При виборах був мировий посередник з урядником. Стронних нікого не пускали. Монопольні весь день були зачиняні, а трахтири тільки до виборів, а потім одчинилися.

Г. 3—ів.

М. Павлоч, київської губ. Наше містечко все ж таки можна назвати щасливим, як зрівняти його з іншими такими ж завбільшки містечками на Україні. Бо нам, дякуючи Богові, не доведеться бачити таких страхів, які поде яких містах сталися торік в жовтні місяці. Ми не були свідками ніяких єврейських погромів, по наших кутках не було усіх тих пекельних страхів, коли навіть волосся на голові стає до горі!... Ся несамою пора безглуздя минула наші закутки. Сама селяне настільки мали совісті, що не аробили нічого лихого, не дивлячись на всякі чкування „чорносотенних“ листків і часописів.

Серед щастя десь з-за кутка пролядає й нещастя. Все нещастя вимовляється одним погуком: „землі“. В тих селах, де ще пан добрий, то недостача землі не проявляється так гостро, як у других. А у нас, то пан дуже недобрий, окупий аж страшно! Нашим містечком орудує генерал-майор генерального штабу Веніамін Іванович Баскаков. Сам він в містечку не живе, бо професорує у Петербурзі в академії генерального штабу. Воля його селами (а у його їх чимало) управляє рідний брат його вчений агроном Вукол Іванович. Сей пан сам також не хоче дивитися за великим хозяйством брата і здається на економів. А як ці панські попихачі відносяться до селян, я думаю сього гворить не треба,—всякий, хто придивлявся до сього на селі, знає. Ціну за роботу на полі, а бо над буряками, дають невелику, да й то ще з неї всякі конторщики й інші попихачі користуються. Права шукать нема де. І так от тижня до тижня живуть наші селяне. Часто у них бувають сварки з паном, то за толоку, то за прогони для товару. Один раз селіте вибравли у себе депутатів й послали до пана в с. Андрушки (там він живе при Сахарні, за 6 верстов од Павлоч) просити дати місце, щоб гнати сьотину на пащу. На се пан ось що відповів: „як вам нужно гонять в поле скот, так ви постройте по воздуху себѣ понтоны и гоняте“. За таку відповідь, й інші його прихми, селяне сильно люте на його. А щоб воли чого иноді не вкоїли, то він дав 100 карбованців на казарму для полицейських стражників. Стражники тепер мають помешкання в нашій місті, їх усього 32. Селянам часами приходиться возити їх по ярмарках, щоб чого там не вийшло „антывраительственного“ й ніякої „крамоли“ щоб не було.

Петрусь.

Відповіді редакції.

Д-ві С. Томашівському. Просимо прочитати нашу відповідь усім галицьким дописувачам: „До наших галицьких товаришів“. До того ж селянський зовсім не інтересний той довгий реєстр заголовків з великої наукової книги, який ви подаєте на приквіль статі. Ширша звітка про описання у вас факт має бути в „Новій Громаді“.

Петрусь.

Залізничні Поїзди.

Table with columns: Південно-Західна (Юго-Западна) залізниця, № поїзда, Одходить з Києва, Прибуває до Києва. Lists train schedules for various routes like Кур'єр, Пашаж, Почтові, Мшан, Кур'єр, Пашаж, Почтові, Мшан, Кур'єр, Пашаж, Почтові, Мшан, Кур'єр, Пашаж, Почтові, Мшан.

Видає і за редакцію відповідає Володимир Леонтович.

Оповідстки.

Учень 2 кл. учительської семінарії 3 гарним почерком шукає місця переписки, конторчика, приказчика, або якого другого бодай би й дворянина. Згоден не видає. Адрес листовно в контору ред. „Гр Д.“ для 3, 1, 10—8

КНИГА ПРАВДА о ГАПОНЬ и 9-мь Январѣ. Н. Симбирскаго. Содержание: I. Психология русскаго рабочаго вопроса. II. Гапонъ и петербургскіе рабочіе передъ 9 января 1905 г. Какъ нарастаю 9 января. III. Дѣятельность соц.-демократической партіи въ рабочемъ вопросѣ. Гапонъ и революціонеры. IV. Почему Георгій Гапонъ разошелся съ заграничными революціонными организациями. Исповѣдь Гапона, имѣ написанна. Въ книгу эту вошли новыя еще нигдѣ не опубликованные докумены и факты, освѣщающіе революціонное движеніе и роль Георгія Гапона здѣсь и за границей. Цѣна 1 рубль. 20% чистой прибыли предназначается въ пользу организаций „Русскихъ фабрично-заводскихъ рабочихъ“. Отчетъ будетъ опубликованъ въ Спб. газетахъ. Книжные магазины и склады пользуются услужкой. Складъ изданія исключительно у автора: съ заказами обращатьсѣ С.-Петербургѣ, Каменноостровскій просп., домъ 27, кв. 1. Н. В. Насакину-Симбирскому.

По новым правилам про пресу мають свободний доступ до Росції: ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСНИК місячний літератури, науки й успільного життя, IX рік видання, виходить у Львові під редакцією М. Грушевського. В. Гнатюка і І. Франка книжками 12—15 арк. Річна передплата для Росції 8 карб. (можна платити частинами), вітряна 5 карб. поодинокі книжки 1 карб.

ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА український науковий журнал під редакцією М. Грушевського XV рік, виходить по два місяці книжками по 15 аркушів. Передплата в Росції 6 карб. на рік, поодинокі книжки по 1 карб. 50 коп. Посилати на адресу: Львів (Lemberg), Австрія, Чарнецького 26, Лит.-Наук. Вістник (Anzeiger für Literatur und Wissenschaft), або Наук. тов. ім. Шевченка (Schevchenko-Gesellschaft der Wissenschaften), або Київ, Бєзаківська 14, книгарня „Київ. Старини“. Як скоро тамошні відносини позволят, в Києві будуть отворені відділи редакції.